

# ОСОБЛИВОСТІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ 6-8 РІЧНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

УДК 373.3.015.3-056.36

*Сліпун Катерина Анатоліївна,  
студентка спеціальності 053 «Психологія»  
другого (магістерського) рівня  
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

**Актуальність дослідження.** Перед інклюзивною освітою ставляться завдання підвищувати якість навчальної та виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, в тому числі і з порушеннями інтелектуальної сфери.

Для дітей з інтелектуальними порушеннями найскладнішим є періодом період 6-8 років. Адже, потрапляючи в школу, вони відразу ж відчують значні труднощі в засвоєнні основних навчальних дисциплін. Це обумовлено специфічними порушеннями психічного розвитку, що призводить до низького рівня пізнавальних здібностей, порушень в організації діяльності та поведінки.

Одним з ефективних засобів на шляху до вирішення цього завдання є активізація пізнавальної діяльності учнів з інтелектуальними порушеннями.

**Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми.** Проблемі вивчення пізнавальної діяльності дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями присвячені дослідження Л.М. Блінової, І.Ф. Марковської, Н. В. Корнієнко, Н.В. Бондарчук та багатьох інших.

На думку Н.В. Корнієнко досить часто у школярів даної категорії виявляються порушення мовної і дрібної моторики, зорового сприйняття і просторового орієнтування, розумової працездатності та емоційної сфери (Корнієнко, Н.В., 2013).

Як відзначає Л.Н. Блінова, у молодших школярів з інтелектуальними порушеннями пізнавальні інтереси нестійкі, ситуативні. Отже, розвиток пізнавальної діяльності у дітей з порушеннями інтелекту є завданням, яке

повинно бути першорядним протягом усього навчання їх в школі (Блінова, Л.М., 2001).

**Мета наукової публікації** – узагальнення досліджень щодо особливостей розвитку пізнавальної сфери дітей 6-8 річного віку з інтелектуальними порушеннями.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Інтелектуальні порушення є якісними змінами всієї психіки та особистості в цілому. Дітям 6-8 років з інтелектуальними порушеннями властивий низький психічний розвиток. Особливо це стосується пізнавальної сфери – порушень процесів сприймання, пам'яті, мислення, мовлення.

Для дітей з інтелектуальними порушеннями характерний недорозвиток пізнавальних процесів. Такі діти гірше, ніж їх нормотипові однолітки, відчують потребу в пізнанні. У них, на всіх етапах процесу пізнання, мають місце елементи недорозвиненості. Це проявляється у розвитку уваги, пам'яті, сприймання, мислення.

Увага дитини з інтелектуальними порушеннями безпосередньо пов'язана з порушеннями вищої нервової діяльності й залежить від особливостей її працездатності. Основними недоліками уваги у дітей 6-8 років з інтелектуальними порушеннями є порушення її концентрації, стійкості, розподілу, перемикання і обсягу. У дітей даної категорії мимовільна увага краще розвинута ніж довільна.

Серед особливостей розвитку відчуттів і сприймань при порушенні інтелекту у дітей 6-8 років, виділяють повільність цих процесів. Діти з інтелектуальними порушеннями менш чутливі, у порівнянні з однолітками з нормальним інтелектуальним розвитком (Корниєнко, Н.В., 2013). Через різні порушення в роботі аналізаторів у таких дітей нерідко спостерігається зниження зору і слуху, недорозвинення або порушення мовлення, своєрідність моторики. Відчуття – слабо диференційовані (Корниєнко, Н.В., 2013).

Сприймання також розвивається повільно і характеризується слабкою диференційованістю. Характеризуючи особливості сприймання у дітей з

порушеннями інтелекту Н.В. Бондарчук виділяє їх неточність, бідність, вузькість та малу усвідомленість (Бондарчук, Н.В., 2008)

Пам'ять дітей з інтелектуальними порушеннями характеризується порушенням процесів запам'ятовування (недостатня осмисленість і послідовність, залежність від змісту матеріалу), збереження (підвищена забудькуватість, слабка логічна переробка і недостатнє засвоєння матеріалу) і відтворення (неточність). Також їм властиве порушення співвідношення між довільною і мимовільною пам'яттю (Корниєнко, Н.В., 2013).

Дітям даної категорії притаманне порушення всіх операцій мислення: слабкість аналітико-синтетичної діяльності, низька здатність до узагальнення, порівняння, абстрагування тощо.

Багато вчених (М.Г. Блюмін, С.Л. Рубінштейн та ін.), відзначали у дітей з даною патологією розвитку знижений інтерес до навколишнього світу, млявість, відсутність ініціативи. А найголовніше, що всі ці особливості можуть призвести не тільки до ускладнення пізнання ними навколишнього світу, а й до обмеження засобів спілкування з іншими людьми і породити труднощі в їх соціальній та шкільній адаптації.

Таким чином, особливості пізнавальної діяльності дітей з інтелектуальними порушеннями приводять до недорозвинення особистості і діяльності, які особливо посилюються під впливом негативної соціальної ситуації.

**Висновки.** Отже, у дітей з інтелектуальними порушеннями не розвинена пізнавальна активність – цей симптом прямо впливає з особливостей протікання нейрофізіологічних процесів в корі головного мозку.

Інтелектуальні порушення є явищем незворотнім, проте вторинні відхилення, до яких відноситься і порушення пізнавальної діяльності, піддаються корекції.

**Перспективи подальших досліджень.** В подальшому планується експериментальне вивчення особливостей розвитку пізнавальної сфери дітей 6-

8 років з інтелектуальними порушеннями потребує і розробка дієвих методик її корекції.

### **Список використаної літератури:**

1. Блинова, Л.Н. (2001). Диагностика и коррекция в образовании детей с задержкой психического развития: учебное пособие. Москва: Изд-во НЦ ЭНАС. 136 с.
2. Бондарчук, Н.В. (2008). Активізація пізнавальної діяльності молодших школярів. Вісник Житомирського державного університету. № 41. С. 103-106.
3. Корниенко, Н.В. (2013). Развитие познавательной деятельности детей с умеренной умственной отсталостью. *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*. Т. 5. С. 86-90.

## **СОЦІОМЕТРІЯ ЯК ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ У МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ**

**УДК 159.923**

*Сойдаш Аліна Василівна,  
студентка спеціальності 053 «Психологія»  
першого (бакалаврського) рівня  
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

**Актуальність дослідження.** Школа може створювати учням стресову ситуацію при переході на наступний рівень навчання. Із завершенням іспитів в початковій школі п'ятикласник потрапляє у середовище з новими правилами, вчителями. Стрессова ситуація переходу в середню школу ускладнюється і раннім початком статевого дозрівання. У цей період починаються істотні зміни в організмі дитини. Гормональна перебудова, бурхлива робота залоз внутрішньої секреції призводить до підвищеної збудливості нервової системи. Підліток проявляє різкість і дратівливість, образливість і ранимість. Від стилю